

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ ગ્રેટર બોમ્બે અને અન્ય

વિ.

હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન અને અન્ય

ઓગસ્ટ ૨૩, ૨૦૦૧

[વી.એન. ખરે અને બી.એન. અગ્રવાલ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૮૮૮:

કલમો ૩(એ), ૧૭૦, ૨૨૦, ૨૨૦એ અને ૨૩૧-રાજ્ય સરકારની
માલિકીની 'ગટર'

પરંતુ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની સ્થાનિક હદમાં આવતી હોય-ગટરમાં
ઔદ્યોગિક પ્રવાહી કચરો ઠાલવતા ઉદ્યોગો-મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા
ઉદ્યોગોને ગટરવેરાની માંગણીની નોટિસ બજાવવામાં આવેલ-ઠેરવવામાં આવેલ

કે, ગટર રાજ્ય સરકારની માલિકીની છે અને મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં નિહિત થતી નથી-રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની ચેનલ અથવા ગટર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરવાની કાર્યવાહી માત્ર કલમ ૨૨૦એ હેઠળ જોગવાઈ કરેલ પદ્ધતિ અનુસાર જ થઈ શકે-જ્યારે રાજ્ય સરકાર ગટર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરે અથવા તબદીલ કરે ત્યારે તે ઉદ્યોગો પાસેથી ગટરવેરો વસૂલવા અને પ્રાપ્ત કરવા હકદાર બનશે.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો

મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૨૨૦ માં આવતા 'નિહિત (વેસ્ટ)', 'નિહિત કરવું (વેસ્ટિંગ)', 'માલિકીનું (બિલોંગીંગ)' શબ્દો- નો અર્થ

મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૨૨૦-એ માં આવતા શબ્દપ્રયોગ 'સોંપવામાં આવેલ (મેડ ઓવર)'- નો અર્થ

અપીલકર્તા-મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની સ્થાનિક હદમાં આવેલી અમુક જમીન રાજ્ય સરકાર દ્વારા ઉદ્યોગો સ્થાપવા માટે સંપાદિત કરવામાં આવેલ. સદર સંપાદિત જમીનમાંથી એક ગટર પસાર થતી હતી. રાજ્ય સરકારે સંપાદિત જમીનનો કેટલોક ભાગ સામાવાળાઓને ભાડાપટ્ટે આપેલ, જેમણે તેના પર ઉદ્યોગો સ્થાપેલ. સામાવાળાઓએ ગટરમાં ઔદ્યોગિક પ્રવાહી કચરો ઠાલવવાનું શરૂ કર્યું હોવાથી, અપીલકર્તા-કોર્પોરેશને મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૮૮૮ ની કલમ ૧૭૦ હેઠળ તેઓને ગટરવેરો ચૂકવવાની માંગણીની નોટિસ બજાવેલ.

સામાવાળાઓએ હાઇકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશનમાં નોટિસને એવા કારણોસર પડકારેલ કે ગટર કોર્પોરેશનમાં નિહિત થયેલ નથી કે તેની માલિકીની નથી અને, તેથી, તે ગટરવેરો લાદવા અને વસૂલ કરવા હકદાર નથી.

કોર્પોરેશન તરફથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ કે તેને ફરજ સોંપવામાં આવી હોવાથી

મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ ગ્રેટર બોમ્બે વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન

તેની હદમાં ગટરો અને ભૂગર્ભ ગટર જાળવવા માટે, કોર્પોરેશનની માલિકીની ન હોય તેવી કોઈપણ ગટર તેનામાં નિહિત થયેલ હતી અને તેથી, તે ગટર ચાર્જ વસૂલવા માટે હકદાર હતી. એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળાના પરિસરમાંથી મ્યુનિસિપલ ભૂગર્ભ ગટર પસાર થતી હતી અને તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ, કોર્પોરેશન ગટર ચાર્જ વસૂલવા માટે હકદાર હતી. હાઇકોર્ટે એવું ઠેરવીને કે ગટર કોર્પોરેશનમાં નિહિત થયેલ નથી અને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ મુજબની કોઈ નોટિસ પણ આપવામાં આવી ન હતી, રિટ પિટિશન મંજૂર કરી હતી, અને તેથી, કોર્પોરેશન ગટર ચાર્જ વસૂલવા માટે હકદાર ન હતી. નારાજ થઈને, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશને હાલની અપીલો દાખલ કરી હતી.

અપીલો નામંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવેલ કે : ૧. જે ગટરમાં સામાવાળાઓ ઔદ્યોગિક કચરો ઠાલવી રહ્યા છે તે રાજ્ય સરકારની છે અને કોર્પોરેશનમાં નિહિત થયેલ નથી. તેથી, અપીલકર્તા-કોર્પોરેશન સામાવાળાઓ પાસેથી કોઈ પણ ગટર ચાર્જ વસૂલવા અથવા મેળવવા માટે હકદાર નથી.

૨.૧. માત્ર કોર્પોરેશનને પાણીની ચેનલ અને ગટર જાળવવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે અને તેથી, સરકારની માલિકીની પાણીની ચેનલ અને ગટર તેનામાં નિહિત થાય છે તે યોગ્ય નથી. રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની ચેનલ અને ગટર કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરવાનું માત્ર મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૮૮૮ ની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ રીતે જ થઈ શકે છે.

૨.૨. લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૮૪ હેઠળ જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી પૂર્ણ થવા પર, તેની કલમ ૧૬ ને ધ્યાનમાં રાખીને, જમીનમાં જમીનધારકના અધિકાર, હિત

અને માલિકીહક્ક, જેમાં ગટરમાં પાણી ઠાલવવાના સુખાધિકાર, જો કોઈ હોય તો, તે સહિત, નાબૂદ થાય છે અને આવા અધિકાર રાજ્ય સરકારમાં નિહિત થાય છે. મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૨૨૦ જોગવાઈ કરે છે કે કોર્પોરેશનમાં નિહિત થયેલ કોઈપણ ગટર મ્યુનિસિપલ ગટર છે અને તે કોર્પોરેશનના નિયંત્રણ હેઠળ રહેશે. 'નિહિત' શબ્દનો અર્થ માલિકીહક્કમાં નિહિત થવું, કબજામાં નિહિત થવું અથવા મર્યાદિત

અર્થમાં નિહિત થવું, જેવો અર્થ સદર અધિનિયમની ચોક્કસ જોગવાઈમાં તેનો ઉપયોગ જે સંદર્ભમાં થયો હોય તે મુજબ થાય છે. સદર અધિનિયમનો કાયદાકીય ઇતિહાસ દર્શાવે છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦ માં આવતા 'માં નિહિત થવું' અથવા 'ની માલિકીનું' શબ્દો સમાનાર્થી નથી. જે કોર્પોરેશનમાં નિહિત છે તે કોર્પોરેશનની માલિકીનું હોવું જરૂરી નથી. વધુમાં, મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ કોર્પોરેશનમાં સરકારી પાણીની ચેનલ અથવા ગટર નિહિત થવાની પણ અલગ અસરો અને પરિણામો હોય છે. કલમ ૨૨૦એ ના પ્રોવિઝોમાં આવતો 'સોંપી દીધેલ' શબ્દ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. તેનો અર્થ મિલકતમાં માલિકીહક્ક અથવા કબજો ટ્રાન્સફર કરવો એવો થાય છે.

કુટ એન્ડ વેજીટેબલ મર્ચન્ટ્સ યુનિયન વિ. દિલ્લી ઇમ્પ્રૂવમેન્ટ ટ્રસ્ટ
(૧૯૫૭)

એસસીઆર ૧, ધ્યાનમાં લીધેલ.

રિચાર્ડસન વિ. રોબર્ટસન, (૧૮૬૨) ૬ એલ.ટી. ૭૫ પેજ ૭૮ પર; હિંદે વિ. ચાર્લ્ટન, (૧૮૬૬-૬૭) સી.પી. કેસીસ ૧૦૪ પેજ ૧૧૬ પર; કવરડેલ વિ. ચાર્લ્ટન, (૧૮૭-૭૯) ૪૦.બી.ડી. ૧૦૪; બ્રાઉન (એક પાગલ) (૧૮૯૫) ૨ સીએચ. ૬૬૬ અને ફિન્યલે ઇલેક્ટ્રિક લાઇટ કંપની

વિ. ફિન્યલે અર્બન ડિસ્ટ્રિક્ટ કાઉન્સિલ, (૧૯૦૩) ૧ સીએચ. ૪૩૭,
ધ્યાનમાં લીધેલ.

૨.૩. કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર અથવા ગટર સંચાલન માટે કોર્પોરેશનમાં નિહિત થઈ શકે છે અથવા રાજ્ય સરકાર પાણીની નહેર અથવા ગટરમાં તેનો અધિકાર અથવા કબજો કોર્પોરેશનને ટ્રાન્સફર કરે તે પછી તે જ કોર્પોરેશનમાં નિહિત થઈ શકે છે. કોઈપણ સંજોગોમાં જ્યાં સુધી કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર અથવા ગટર કોર્પોરેશનમાં ક્યારેય નિહિત થશે નહીં. જ્યારે અને જ્યારે રાજ્ય સરકાર સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ કોર્પોરેશનની તરફેણમાં સદર ગટરોને નિહિત કરે અથવા ટ્રાન્સફર કરે, ત્યારે અપીલકર્તા સામાવાળાઓ પાસેથી ગટર વ્યવસ્થા ચાર્જ્સ લાદવા અને વસૂલવા માટે હકદાર રહેશે.

૩. હાઈકોર્ટે એવો મત લીધો છે કે ધ મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૨૩૧ હેઠળ જરૂરી મુજબની કોઈ નોટિસ કોર્પોરેશન દ્વારા સામાવાળાઓને આપવામાં આવી નથી અને તેથી કોર્પોરેશન કલમ ૨૩૧ હેઠળ ગટર વ્યવસ્થા ચાર્જ્સ પેટેના લેણાં લાદવા અને વસૂલવા માટે હકદાર હતું તેવો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. આવી નોટિસની ગેરહાજરીમાં,

કોર્પોરેશન માટે સામાવાળાઓ પાસેથી કોઈપણ ગટર વ્યવસ્થા ચાર્જસની માંગણી કરવા માટે ખુલ્લું નહોતું. જોકે, અપીલકર્તાઓ માટે કાયદા મુજબ સામાવાળાઓ સામે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે ખુલ્લું રહેશે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન : ૧૯૯૭ ની સિવિલ અપીલ નં. ૬૨૯૯.

૧૯૯૦ ની ડબલ્યુ.પી. નં. ૧૧૭૯ માં બોમ્બે હાઈકોર્ટના તારીખ ૦૫.૦૨.૧૯૯૭ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

સાથે

૧૯૯૭ ની સિવિલ અપીલ નં. ૬૩૦૦

ડો. કે.કે. સિંઘવી, બી.એમ. નાઈક, ડો. રાજીવ ધવન, રફીક દાદા, રાજુ રામચંદ્રન, એસ.એચ. ઉજ્જૈનવાલા, ડી.એન. મિશ્રા, સંજય કપૂર, સુશ્રી શુભ્રા કપૂર, આર.કે. કૃષ્ણમૂર્તિ, સંદીપ નારાયણ, શ્રી નારાયણ, ડી.જે. ખંભાતા,

મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ ગ્રેટર બોમ્બે – હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ

કોર્પોરેશન [વી.એન. ખરે, ન્યાયમૂર્તિ]

સુશ્રી અંજલિ, સુશ્રી ઈન્દુ મલ્હોત્રા, જય સાવલા, સુશ્રી રીના બગ્ગા અને

એન. મેનન હાજર રહેલ પક્ષકારો વતી.

કોર્ટનો ચુકાદો દ્વારા આપવામાં આવેલ વી.એન. ખરે, ન્યાયમૂર્તિ. અપીલકર્તા નં. ૧ એ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (જે હવે પછી 'કોર્પોરેશન' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) છે, જે ધ મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૮૮૮ (જે હવે પછી 'અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) હેઠળ સ્થાપિત અને ગઠિત થયેલ છે.

ગ્રેટર બોમ્બે શહેરના ચેમ્બુર વિસ્તારમાં જમીનનો એક મોટો ડુંગરાળ પટ છે. સદર જમીન પર, એક નાળું છે, જેના દ્વારા વરસાદનું પાણી અને ગટરનું પાણી વહે છે, જે ટેકરીના ઉપરના ભાગમાંથી નીકળે છે અને આખરે સમુદ્રમાં ભળી જાય છે. એવું જણાય છે કે ઉદ્યોગો સ્થાપવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સદર જમીન સંપાદિત કરવામાં આવેલ હતી. ધ લેન્ડ એક્ટિવેશન એક્ટ હેઠળ સંપાદન કાર્યવાહીના પરિણામસ્વરૂપે, જમીન, નાળું અને નાળામાં પાણી છોડવાના તમામ સુખાધિકારના અધિકારો તમામ બોજાઓથી મુક્ત થઈને રાજ્યમાં નિહિત થયેલ. એવું વધુમાં જણાય છે કે ત્યારબાદ રાજ્ય સરકારે સંપાદિત જમીનનો અમુક ભાગ તેમના ઉદ્યોગો સ્થાપવા માટે આ બે અપીલોમાં સામાવાળાઓને ભાડે આપેલ હતો. પરિણામે, સામાવાળાઓએ સદર જમીન પર પોતાના ઉદ્યોગો સ્થાપ્યા છે અને, સ્વીકાર્યપણે, તેઓ ઉપરોક્ત નાળામાં પોતાનું પ્રદૂષિત પાણી છોડી રહ્યા છે.

સદર અધિનિયમ હેઠળ, કોર્પોરેશનને સોંપાયેલ અસંખ્ય અન્ય કાર્યો અને ફરજો પૈકી એક, મ્યુનિસિપલ નાળા અને ભૂગર્ભ ગટરનું નિર્માણ અને

જાળવણી કરવાનું છે. અત્રેના સામાવાળાઓ તેમનું પ્રદૂષિત પાણી નાળા (નાલા) માં છોડી રહ્યા હોવાથી, કોર્પોરેશને ગટર ચાર્જની ચુકવણી માટે નિયમોના રુલ ૪.૧ સાથે વંચાણે લેતા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૭૦ હેઠળ અત્રેના સામાવાળાઓને માંગણીની નોટિસ બજાવેલ. એવું જણાય છે કે ગટર ચાર્જ ચૂકવવા અંગે સામાવાળાઓની જવાબદારીના સંબંધમાં પક્ષકારો વચ્ચે ઘણો પત્રવ્યવહાર થયેલ હતો. આખરે, સામાવાળાઓએ કોર્પોરેશન દ્વારા ગટર ચાર્જની માંગણીને પડકારતી બોમ્બે હાઈકોર્ટ સમક્ષ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજીઓ દાખલ કરેલ. અત્રેના સામાવાળાઓ, જેઓ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજદારો હતા, તેમનો કેસ એવો હતો કે નાળું (નાલું) કોર્પોરેશનમાં નિહિત થતું નથી કે તેની માલિકીનું પણ નથી અને, તેથી, કોર્પોરેશન ગટર ચાર્જ વસૂલવા અને મેળવવા માટે હકદાર નથી. બીજી તરફ, કોર્પોરેશને એ આધાર પર વસૂલાતને યોગ્ય ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરેલ કે કોર્પોરેશનને કોર્પોરેશનની હદમાં નાળાઓ અને ભૂગર્ભ ગટર જાળવવાની ફરજ સોંપવામાં આવેલ હોવાથી, કોઈપણ નાળું કે જે કોર્પોરેશનની માલિકીનું નથી તે તેમાં નિહિત થાય છે અને, તેથી, તે ગટર ચાર્જ વસૂલવા માટે હકદાર છે. કોર્પોરેશનનો કેસ એ પણ હતો કે મ્યુનિસિપલ ભૂગર્ભ

અત્રેના સામાવાળાના પરિસરની બાજુમાંથી એક ગટર પસાર થાય છે અને, તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ, કોર્પોરેશન ગટરવેરો વસૂલવા હકદાર છે. હાઈકોર્ટનો એવો મત હતો કે ગટર (નાળું) કોર્પોરેશનમાં

નિહિત ન હોવાથી અને સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ ને અનુરૂપ કોઈ નોટિસ આપવામાં આવી ન હોવાથી, અને આ રીતે કોર્પોરેશન સામાવાળા પાસેથી કોઈપણ ગટરવેરો લાદવા અને વસૂલવા હકદાર નથી. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, હાઈકોર્ટે રિટ પિટિશનો મંજૂર કરી હતી અને કોર્પોરેશનને સામાવાળા પાસેથી કોઈપણ ગટરવેરો વસૂલ કરવાથી દૂર રહેવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. હાઈકોર્ટના સદર ચુકાદા સામે જ, કોર્પોરેશને આ અપીલો દાખલ કરી છે.

જ્યારે આ અપીલો હાથ ધરવામાં આવી, ત્યારે કોર્પોરેશન તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે. કે. સિંઘવીએ, હાઈકોર્ટ સમક્ષ કરવામાં આવેલી દલીલોનું પુનરાવર્તન કર્યું. તેમની પ્રથમ રજૂઆત એ છે કે કોર્પોરેશનની હદમાં ગટર અને ગટરવ્યવસ્થાની જાળવણીની ફરજ કોર્પોરેશનને સોંપવામાં આવી હોવાથી, કોર્પોરેશનની હદમાં રાજ્ય સરકારની માલિકીની ગટરો કોર્પોરેશનમાં નિહિત થાય છે અને, તેથી, કોર્પોરેશન ગટરવેરો લાદવા અને વસૂલવા માટે સત્તા ધરાવે છે. વિદ્વાન વકીલે તેમની દલીલના સમર્થનમાં ફૂટ એન્ડ વેજીટેબલ મર્ચન્ટ્સ યુનિયન વિ. દિલ્હી ઈમ્પ્રૂવમેન્ટ ટ્રસ્ટ, [૧૯૫૭] એસ.સી.આર. ૧ ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. સામાવાળા તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર વકીલ ડૉ. રાજીવ ધવન અને શ્રી રફીક દાદાની રજૂઆત એ છે કે જે ગટરમાં અત્રેના સામાવાળા તેમનો કચરો છોડી રહ્યા છે તે કોર્પોરેશનમાં નિહિત ન હોવાથી, કોર્પોરેશનને કોઈપણ ગટરવેરો લાદવાની કે વસૂલવાની કોઈ સત્તા નથી. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો પરથી, એવો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે શું રાજ્ય સરકારની માલિકીની ગટર

(નાળું) કે જેમાં અત્રેના સામાવાળા કચરો ઠાલવી રહ્યા છે તે કોર્પોરેશનમાં નિહિત છે?

કલમ ૩(ચુ) ગટરની વ્યાખ્યા આપે છે, જે નીચે મુજબ છે:

"'ગટર' કે જેમાં એક ગટર (sewer), પાઈપ ખાઈ, ચેનલ (બોગટું) અને ગટરનું પાણી, દુર્ગંધયુક્ત પદાર્થ, પ્રદૂષિત પાણી, ગંદું પાણી, નકામું પાણી, વરસાદી પાણી અથવા ભૂગર્ભજળ વહન કરવા માટેના અન્ય કોઈપણ સાધનો, અને ગટરના પાણી અથવા દુર્ગંધયુક્ત પદાર્થને ગટરના નિકાલના સ્થળે લઈ જવા માટે, એકત્ર કરવા માટે, બહાર કાઢવા માટે અથવા દૂર કરવા માટે કોઈપણ ઇજેક્ટર્સ, કમ્પ્રેસડ એર મેઇન્સ, સીલબંધ સુએજ મેઇન્સ અને વિશેષ મશીનરી અથવા ઉપકરણોનો સમાવેશ થાય છે".

કલમ ૨૨૦ નીચે મુજબની જોગવાઈ કરે છે:

"મ્યુનિસિપલ ગટરો કમિશનરના નિયંત્રણ હેઠળ રહેશે. – કોર્પોરેશનમાં (નિહિત અથવા) કોર્પોરેશનની માલિકીની તમામ ગટરો – કે જે સદર અધિનિયમમાં"

આગળ 'મ્યુનિસિપલ ગટરો' તરીકે ઉલ્લેખિત છે – તે કમિશનરના નિયંત્રણ હેઠળ રહેશે."

કલમ ૨૨૦એ નીચે મુજબ છે:

જળમાર્ગોનું નિહિત થવું. – “કોઈપણ કુદરતી જળમાર્ગ જે અત્યાર સુધી સરકારની માલિકીનો હતો, જેના દ્વારા વરસાદી પાણી કે કોઈપણ પ્રકારના ગંદા પાણીનો નિકાલ થતો હોય, તેને કમિશનર દ્વારા સ્ટેન્ડિંગ કમિટીની પૂર્વ મંજૂરીથી (રાજ્ય) સરકારને કરવામાં આવેલી અરજી પરથી કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરી શકાશે: પરંતુ શરત એ છે કે – (એ) આવી અરજી કરાયેલ કોઈ ચોક્કસ જળમાર્ગને આ રીતે નિહિત કરવો કે કેમ તે નક્કી કરવાનો દરેક કિસ્સામાં (રાજ્ય) સરકારનો વિવેકાધિકાર રહેશે, અને (બી) (રાજ્ય) સરકારનો એવો ઠરાવ કે જેમાં એવી જાહેરાત કરવામાં આવી હોય કે આવી અરજી કરાયેલ જળમાર્ગ કોર્પોરેશનને સોંપી શકાશે, તે તારીખથી આવા જળમાર્ગને કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરવા માટે અમલી બનશે”.

તેમાં કોઈ શંકા નથી કે, કલમ ૨૨૦ એવી જોગવાઈ કરે છે કે કોર્પોરેશનમાં નિહિત કોઈપણ ગટર મ્યુનિસિપલ ગટર છે અને તે કોર્પોરેશનના નિયંત્રણ હેઠળ રહેશે. આ સંદર્ભમાં, પ્રશ્ન એ ઉભો થાય છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦ માં આવતા 'નિહિત' શબ્દનો શો અર્થ કરવો? રિચાર્ડસન વિ. રોબર્ટસન, (૧૮૬૨) ૬ એલ.ટી. ૭૫ ના પાના ૭૮ પર, લોર્ડ કેનવર્થ દ્વારા નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

" 'નિહિત (વેસ્ટ)' એ શબ્દ, ઓછામાં ઓછો અસ્પષ્ટ અર્થ ધરાવતો શબ્દ છે. પ્રથમદર્શી રીતે કબજામાં 'નિહિત થવું' એ વધુ

સ્વાભાવિક અર્થ છે. 'અધિકાર આપવો (ઇન્વેસ્ટિચર)' – 'આરછાદન (ક્લોથિંગ)' – અને શબ્દના ઉદ્ભવ વિશે બીજું જે કંઈ પણ સ્પષ્ટીકરણ હોય, તે પ્રથમદર્શી રીતે અધિકાર મેળવવા કરતાં તેના ભોગવટા તરફ નિર્દેશ કરે છે. પરંતુ બાર (વકીલો) દ્વારા જે દલીલ પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો તેને સ્વીકારવા હું તૈયાર છું કે, લાંબા વપરાશથી 'નિહિત થવું' નો મૂળ અર્થ સંપૂર્ણ અને અબાધિત અધિકાર પ્રાપ્ત કરવો એવો થાય છે, જે તેને પ્રાપ્ત ન કરવાના વિરોધાભાસ તરીકે છે. પરંતુ એ બાબતે વિવાદ થઈ શકે નહીં કે 'નિહિત થવું' શબ્દનો અર્થ હોઈ શકે, અને ઘણીવાર હોય છે, જે તેનો પ્રાથમિક વ્યુત્પત્તિશાસ્ત્રીય અર્થ છે, એટલે કે, કબજામાં નિહિત થવું."

હિંદ વિ. ચાર્લ્ટન, (૧૮૬૬-૬૭) સીપી. કેસીસ ૧૦૪ એટ ૧૧૬ માં, સ્થાનિક અધિનિયમમાં આવતા 'નિહિત' શબ્દનું અર્થઘટન કરતી વખતે ન્યાયમૂર્તિ વિલ્સે આ મુજબ ઠેરવેલ કે:

"... 'નિહિત' એ ફીહોલ્ડ માલિકીહક (ટાઇટલ) દર્શાવતું નથી પરંતુ માત્ર સુખાધિકાર (ઇઝમેન્ટ) ના સ્વરૂપમાં અધિકાર દર્શાવે છે.... સત્તાવાળાઓની એક આખી શૃંખલા છે જેમાં એવા શબ્દો છે, જે નિમાયેલ વ્યક્તિઓમાં ફીહોલ્ડ નિહિત કરે છે"

કેટલીક જાહેર ફરજો બજાવવા માટે, જેમ કે કેનાલ કંપનીઓ અને બોર્ડ ઓફ હેલ્થ, આવી વ્યક્તિઓને સદર અધિનિયમના ઉદ્દેશ્યો પાર પાડવા

માટે જરૂરી જમીન પરનું નિયંત્રણ તેમને ફીહોલ્ડ આપ્યા વિના આપીને સંતોષ માનવામાં આવ્યો છે."

કવરડેલ વિ. ચાર્લ્ટન, (૧૮૭-૭૯) ૪ ક્યુ.બી.ડી. ૧૦૪ માં, કોર્ટ ઓફ અપીલે પબ્લિક હેલ્થ એક્ટની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતી વખતે નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા:

"તો પછી આ કલમમાં 'વેસ્ટ' શબ્દનો અર્થ શું છે ? વિધાનસભાએ 'ટ્રાન્સફર' અથવા 'કન્વેર્સ' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કર્યો હોઈ શકે, પરંતુ તેઓએ 'વેસ્ટ' શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો છે. હું તેનો જે અર્થ કાઢવા માંગુ છું તે એ છે કે શેરી સ્થાનિક બોર્ડમાં શેરી તરીકે નિહિત છે; કોઈ જમીન અથવા જમીન અથવા સપાટીનો કોઈ અધિકાર નિહિત થતો નથી, પરંતુ તે શેરી તરીકે નિહિત થાય છે."

ઇન રી બ્રાઉન (એક પાગલ) (૧૮૯૫) ૨ સીએચ. ૬૬૬ માં, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે લ્યુનસી એક્ટ, ૧૮૯૦ (૫૩ અને ૫૪ વિક્ટોરિયા સી.૫) ની કલમ ૧૩૪ માં 'વેસ્ટ' શબ્દમાં પાગલની અંગત મિલકતના વાસ્તવિક માલિક બન્યા વિના; પ્રાપ્ત કરવાનો અને વ્યવહાર કરવાનો અધિકાર સામેલ છે.

ફિન્યલી ઇલેક્ટ્રિક લાઇટ કંપની વિ. ફિન્યલી અર્બન ડિસ્ટ્રિક્ટ કાઉન્સિલ, (૧૯૦૩) ૧ સીએચ. ૪૩૭ ના કેસમાં, રોમર, એલ.જે. એ

પબ્લિક હેલ્થ એક્ટ (ઉપર મુજબ) ની કલમ ૧૪૯ નું અર્થઘટન કરતી વખતે, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

"હવે, તે કલમને આ સમય સુધીમાં કેસોની લાંબી શ્રેણી દ્વારા અધિકૃત અર્થઘટન પ્રાપ્ત થયું છે. તે કલમ દ્વારા શહેરી સત્તામંડળમાં શેરી પર ફીમાં સંપૂર્ણ અધિકારો નિહિત કરવાનો ઈરાદો ન હતો, જેને હું ફીમાં સંપૂર્ણ અધિકારો કહી શકું, જાણે કે તે શેરી ફીમાં સામાન્ય માલિકની માલિકીની હોય જેને નીચેની જમીન અને ઉપરની હવા બંને અંગેના સંપૂર્ણ અધિકારો હોય. તે પ્રસ્થાપિત છે કે પ્રશ્નવાળી કલમનો હેતુ શહેરી સત્તામંડળમાં શેરીની એટલી જ વાસ્તવિક જમીન નિહિત કરવાનો હતો જેટલી જાહેર ઉપયોગ માટે ધોરીમાર્ગ તરીકે શેરીના નિયંત્રણ, રક્ષણ અને જાળવણી માટે જરૂરી હોય."

આ કોર્ટે ફુટ એન્ડ વેજીટેબલ મર્ચન્ટ્સ યુનિયન વિ. દિલ્હી ઈમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ, (ઉપર મુજબ) માં, ઈમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ એક્ટની કલમો ૪૫ થી ૪૯ અને ૫૪ અને ૫૪એ નું અર્થઘટન કરતી વખતે, ઉપર ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયનો સંદર્ભ લીધા પછી આ મુજબ ઠેરવેલ કે: "આમ એવું જણાશે કે 'વેસ્ટ' શબ્દનો કોઈ નિશ્ચિત અર્થ નથી, જેનો તમામ કેસોમાં એવો અર્થ થતો હોય કે મિલકત તે વ્યક્તિ અથવા સત્તામંડળની માલિકીની છે જેમાં તે નિહિત છે. તે ટાઈટલમાં નિહિત થઈ શકે છે, અથવા તે કબજામાં નિહિત થઈ શકે છે, અથવા તે મર્યાદિત અર્થમાં નિહિત થઈ શકે છે, જેમ કે તે સંદર્ભમાં દર્શાવેલ છે જેમાં તે હોઈ શકે"

કોઈ ચોક્કસ કાયદામાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ છે."

લેન્ડ એક્ટિવેશન એક્ટની કલમ ૧૬ એ પ્રદાન કરે છે કે જ્યારે કલેક્ટરે કલમ ૧૧ હેઠળ એવોર્ડ કર્યો હોય, ત્યારે તેઓ જમીનનો કબજો લઈ શકે છે, જે ત્યારપછી સંપૂર્ણપણે સરકારમાં નિહિત થશે, તમામ બોજાઓમાંથી મુક્ત. અહીં, સદર અધિનિયમની જોગવાઈના સંદર્ભમાં નિહિત થવું એ દર્શાવે છે કે જમીનધારકના અધિકાર, હિતો અને માલિકીહક નાબૂદ થાય છે અને અધિકાર, હિતો અને માલિકીહક સંપૂર્ણપણે સરકારમાં તમામ બોજાઓમાંથી મુક્ત રીતે નિહિત થાય છે.

અમે, તેથી, એવા મતના છીએ કે 'વેસ્ટ' (નિહિત થવું) શબ્દનો અર્થ માલિકીહકમાં નિહિત થવું, કબજામાં નિહિત થવું અથવા મર્યાદિત અર્થમાં નિહિત થવું એવો થાય છે, જે સદર અધિનિયમની કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈમાં જે સંદર્ભમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ છે તે મુજબ દર્શાવેલ હોય.

એવું જણાય છે કે જ્યારે મૂળરૂપે સદર અધિનિયમ ઘડવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે કોર્પોરેશનની તમામ ગટરો મ્યુનિસિપલ કમિશનરના નિયંત્રણ હેઠળની મ્યુનિસિપલ ગટરો હતી. સુધારા અધિનિયમ ૫/૧૯૦૫ દ્વારા, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦ માં [માં નિહિત થવું અથવા] શબ્દો દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. સાથે સાથે, ઉક્ત સુધારા અધિનિયમ દ્વારા, સદર અધિનિયમમાં કલમ ૨૨૦એ ઉમેરવામાં આવી હતી જે સરકારી ગટરોને કોર્પોરેશનમાં નિહિત કરવાની પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે. સદર

અધિનિયમનો કાયદાકીય ઇતિહાસ દર્શાવે છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦ માં આવતા શબ્દપ્રયોગો 'માં નિહિત થવું' અથવા 'ની માલિકીનું હોવું' સમાનાર્થી નથી. હકીકતમાં ઉક્ત શબ્દપ્રયોગો બે અલગ અલગ અર્થ વ્યક્ત કરે છે. જે કોર્પોરેશનમાં નિહિત થયેલ હોય તે કોર્પોરેશનની માલિકીનું હોવું જરૂરી નથી. વધુમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ કોર્પોરેશનમાં સરકારી પાણીની નહેર કે ગટરના નિહિત થવાની પણ અલગ અલગ અસરો અને પરિણામો હોય છે. કલમ ૨૨૦એ ની શરતમાં આવતો 'મેઇડ-ઓવર' (સોંપી દીધેલ) શબ્દ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. 'મેઇડ-ઓવર' શબ્દનો અર્થ સંપત્તિના માલિકીહક કે કબજાનું હસ્તાંતરણ કરવું એવો થાય છે. આમ, રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર કે ગટર, કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પ્રદાન કરેલ પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી કાં તો વ્યવસ્થાપન માટે કોર્પોરેશનમાં નિહિત થઈ શકે છે અથવા રાજ્ય સરકાર પાણીની નહેર કે ગટરમાં પોતાના અધિકાર કે કબજાનું કોર્પોરેશનને હસ્તાંતરણ કરે તે પછી તે કોર્પોરેશનમાં નિહિત થઈ શકે છે.

કોઈ પણ સંજોગોમાં, જ્યાં સુધી કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પ્રદાન કરેલ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર કે ગટર ક્યારેય કોર્પોરેશનમાં નિહિત થશે નહીં.

ઉપરોક્ત કારણોસર અમે ઠરાવીએ છીએ કે માત્ર કોર્પોરેશનને પાણીની નહેર અને ગટરની જાળવણીની ફરજ સોંપવામાં આવેલ છે અને, તેથી, સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર અને ગટર તેનામાં નિહિત થાય છે તે

યોગ્ય છે. રાજ્ય સરકારની માલિકીની પાણીની નહેર અને ગટર નિગમમાં નિહિત થવાની કાર્યવાહી સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ રીત મુજબ જ થઈ શકે છે. અમે તદનુસાર અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલની દલીલોને નકારીએ છીએ.

હવે, પ્રશ્ન એ ઊભો થાય છે કે શું રાજ્ય સરકારે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ સદર ગટરો નિગમને તબદીલ કરી હતી. સ્વીકૃતપણે, નાળાની સાથેની જમીન ધ લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા સંપાદિત કરવામાં આવી હતી. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ, ગટરમાં પાણીના નિકાલ માટેના સુખાધિકાર, જો કોઈ હોય તો, સહિત જમીનમાં જમીનધારકના અધિકાર, હિતો અને માલિકીહક રદબાતલ થયા હતા અને આવો અધિકાર રાજ્ય સરકારમાં નિહિત થયો હતો.

નિહિત થયા પછી, રાજ્ય સરકારે સ્વીકૃતપણે, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ ગટર પરનો પોતાનો અધિકાર નિગમમાં નિહિત કર્યો નથી કે તબદીલ કર્યો નથી. કલમ ૨૨૦એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ જોગવાઈ મુજબ આવું નિહિત કે તબદીલી ન થાય ત્યાં

સુધી, રાજ્ય સરકારની માલિકીની ગટર સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦ હેઠળ નિગમમાં નિહિત થશે નહીં. તેથી, અમારો એવો મત છે કે સ્વીકૃતપણે રાજ્ય સરકારની માલિકીની જે ગટરમાં સામાવાળા તેમના પ્રવાહી કચરાનો નિકાલ કરે છે તે નિગમમાં નિહિત થતી નથી અને તે સંજોગોમાં, અપીલકર્તા નિગમ સામાવાળા પાસેથી કોઈપણ ગટરવેરો વસૂલવા કે પ્રાપ્ત કરવા માટે હકદાર નથી. તે કહેવાની જરૂર નથી કે જ્યારે રાજ્ય સરકાર સદર અધિનિયમની કલમ ૨૨૦એ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ નિગમની તરફેણમાં સદર ગટરો નિહિત કરશે કે તબદીલ કરશે, ત્યારે અપીલકર્તા સામાવાળા પાસેથી ગટરવેરો વસૂલવા અને પ્રાપ્ત કરવા હકદાર બનશે.

ત્યારબાદ અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળાની જમીનથી ૧૦૦ ફૂટની ત્રિજ્યામાં ભૂગર્ભ ગટર પસાર થાય છે, અને તેથી નિગમ સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ ગટરવેરો લાદવા અને વસૂલવા માટે હકદાર છે. હાઈકોર્ટે એવો મત લીધો છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ જરૂરી મુજબની કોઈ નોટિસ નિગમ દ્વારા સામાવાળાને આપવામાં આવી નથી અને તેથી, નિગમ કલમ ૨૩૧ હેઠળ ગટરવેરાની બાકી રકમ લાદવા અને વસૂલવા માટે હકદાર છે તેવો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. અમે રેકૉર્ડની ચકાસણી કરી છે અને જણાય છે કે સિવિલ અપીલ નં. ૬૨૯૯/૧૯૯૭ માં સામાવાળા સાથેના પત્રવ્યવહાર દરમિયાન, નિગમે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ

વેરાને વાજબી ઠેરવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. પત્રવ્યવહાર દરમિયાન વેરા માટેનું આપું સમર્થન સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ વિચાર્યા મુજબની નોટિસનો વિકલ્પ બની શકે નહીં. આવી નોટિસની ગેરહાજરીમાં, સિવિલ અપીલમાં સામાવાળા પાસેથી કોઈપણ ગટરવેરાની માંગણી કરવી નિગમ માટે ખુદ્ધું નહોતું.

નં. ૬૨૯૯/૯૭. સ્વીકૃત રીતે, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ સી.એ. નં. ૬૩૦૦/૯૭ માં સામાવાળાઓને કોઈ પણ નોટિસ આપવામાં આવેલ ન હતી અને, તેથી, ગટરના શુલ્કની વસૂલાતનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. અમે, તેથી, વિદ્વાન વકીલની દલીલને નકારી કાઢીએ છીએ. જોકે, અપીલકર્તાઓ માટે કાયદા મુજબ સામાવાળાઓ સામે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૩૧ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે માર્ગ ખુલ્લો રહેશે.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમને આ અપીલોમાં કોઈ ગુણદોષ જણાતા નથી અને તે મુજબ રૂ. ૨,૦૦૦ ના ખર્ચ સાથે તે રદ કરવામાં આવે છે અને તે બંને સામાવાળાઓને સમાન રીતે પ્રાપ્ત થશે.

આર.પી. અપીલો રદ કરવામાં આવેલ.

=====

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.